

KOM I GANG MED GRØNNE ANSKAFFELSER

OKTOBER 2020

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ)
og Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)

 Direktoratet for forvaltning
og økonomistyring

 NHO

Kom i gang med grønne anskaffelser

Veilederen gir en introduksjon til hva grønne anskaffelser er, hva dere er pliktig til å gjøre som offentlig oppdragsgiver og hvordan dere kan stille gode klima- og miljøkrav.

Innhold

- **Hva er grønn anskaffelsespraksis?**
- **Slik gjør du det i den enkelte anskaffelsen**
  - Tenk nytt rundt egne behov
  - Søk kunnskap og ha dialog med markedet
  - Gjennomfør felles prosesser sammen med andre oppdragsgivere
  - Still konkrete klima- og miljøkrav og -kriterier
  - Kombiner krav og kriterier
  - Vurder å dele opp anskaffelsen i delkontrakter
  - Inkluder livsyklus kostnader
  - Slik bruker du miljømerker, miljødeklarasjoner og miljøledelsessystem
  - Følg opp kontrakten og leveransen
- **I hvilke anskaffelser bør du tenke på klima- og miljø?**
- **Merkostnader og finansiell støtte**

Hver dag møter landets innbyggere offentlige anskaffelser gjennom offentlige bygg som skoler og barnehager, helse- og omsorgstjenester, infrastruktur og offentlig transport. Det er av stor betydning at disse tilbudene og tjenestene er rigget både for dagens og morgendagens innbyggere.

Krav til utslippskutt og overholdelse av forpliktende nasjonale og lokale klimamål legger rammer for alle sektorer, og offentlig sektor kan med sin innkjøpsmakt være en viktig pådriver for grønn omstilling. Regjeringen har forsterket Norges klimamål for 2030 til å redusere klimagassene med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent sammenlignet med 1990 nivå innen 2030. Innen 2050 er målet å være et lavutslippssamfunn.

- Forpliktelsene er nedfelt i [Klimaloven](#) som skal fremme gjennomføring av Norges klimamål for 2030 og 2050 i tråd med [Parisavtalen](#).
- Alle Norges miljømål er samlet på [Miljøstatus.no](#).
- Regjeringen har også styrket den nasjonale oppfølgingen av [FNs bærekraftsmål](#) slik at de blir mer styrende for utformingen av nasjonal politikk.

Klimabelastningen fra offentlige innkjøp utgjør [16 prosent av Norges totale klimafotavtrykk](#). Skal vi redusere klima- og miljøbelastningen fra offentlige innkjøp og fremme grønn konkurransekraft i markedet, må oppdragsgivere i langt større grad enn i dag stille effektive krav til mer klima- og miljøvennlige løsninger som gir lavere utslipp, smartere forbruk, ombruk og gjenvinning.

Hva er grønn anskaffelsespraksis?

Grønne anskaffelser:

- Skaper grønne arbeidsplasser og mer konkurransedyktig næringsliv lokalt og nasjonalt
- Effektivt og nødvendig virkemiddel for å nå klima- og miljømål
- Gir:
  - Bedre utnyttelse av ressurser
  - Mulige kostnadsbesparelser
  - Produkter fri for helse- og miljøskadelige utslipp og kjemikalier
  - Løsninger med lavere ressurs- og energiforbruk
  - Bedre kvalitet

I anskaffelsesloven § 5 står det at offentlige oppdragsgivere «skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant.»

I dette ligger det både krav til hvordan arbeidet med anskaffelser styres og organiseres, og krav til de enkelte anskaffelsene.

Som oppdragsgivere må dere vurdere hvilke anskaffelser det er relevant å stille krav til, hvilke krav og kriterier det er relevant å stille og hvordan dere evaluerer på grunnlag av disse. I tillegg må dere sørge for at anskaffelsene følges opp slik at miljøgevinsten faktisk tas ut. Det er for eksempel ikke nok å stille krav til at det skal være miljøvennlige produkter i sortimentet hvis dere ikke også sørger for at det er disse produktene som faktisk blir tatt i bruk.

Noe av det viktigste dere kan gjøre for å bidra til klima- og miljømålene er å forbruke mindre totalt sett.

- Kan eksisterende bygg vedlikeholdes og rehabiliteres slik at dere reduserer rivning og får mindre avfall?
- Kan dere samarbeide med andre om deling av utslippsfrie kjøretøy fremfor å kjøpe egne biler?
- Kan møblene gjenbrukes ved flytting til nye lokaler?

Dette er beslutninger dere må ta på ledernivå og se i sammenheng med virksomhetens øvrige drift og utvikling. Grønne anskaffelser er derfor et viktig lederansvar. Men du kan også påvirke lederne til å ta grønnere valg.

Vi anbefaler at dere:

- får en god oversikt over virksomhetens langsiktige behov og anskaffelsesplaner
- får konkrete klima-, miljø- og innovasjonsmål inn i styrende dokumenter
- utvikler gode måleparametere, interne rutiner og retningslinjer
- måler effekt og følger opp miljø- og innovasjonsmål

Grønne og innovative anskaffelser har et tredelt formål om å:

1. Redusere skadelig miljøbelastning
2. Fremme grønt skifte, konkurransekraft og teknologiutvikling
3. Fremme mer bærekraftige leverandørkjeder og grønne arbeidsplasser

De tre formålene er delvis overlappende og gjensidig forsterkende.

Styrende dokumenter

Beskrivelser av prioriteringer og tiltak på grønne anskaffelser bør være mest mulig konkrete.

Eksempler på styrende dokumenter som kan inneholde mål og/eller tiltak er:

- Anskaffelsesstrategi
- Klimabudsjett
- Klima- og miljøplan
- Handlingsplaner (f.eks. på plast)

Oslo og Trondheim kommunes anskaffelsesstrategier, Hamar kommunes klimabudsjett og Elverum kommunes strategiske plan for klima og energi kan være til inspirasjon for andre. I Lillestrøm kommune har de laget en egen strategi for grønne innkjøp. Her finner dere flere gode eksempler på mål og tiltak.

Lillestrøm kommunes strategi for grønne innkjøp 2020 – 2024

- Delmål 1: Kommunen skal fremme bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser gjennom sine innkjøp
- Delmål 2: Kommunen skal stimulere til god sirkulær økonomi gjennom sine innkjøp
- Delmål 3: Kommunen skal redusere klimafotavtrykket i sine bygge- og anleggsprosjekter
- Delmål 4: Kommunen skal vurdere deltakelse i eksterne samarbeid og prosjekter som har som formål å fremme ny og innovativ miljøvennlig teknologi og løsninger

[Les hele Lillestrøm kommunes strategi for grønne innkjøp](#)

Trondheim kommunes anskaffelsesstrategi 2018 - 2023

Delmål 2: "Trondheim kommune skal være en synlig pådriver i offentlig sektor for å sikre bærekraftige anskaffelser og påvirke leverandør- og produktutvikling i en miljøriktig retning"

- Det enkelte innkjøpsmiljø skal ha ansvar for å legge til rette for kutt av plastprodukter og alternativer til plast i anskaffelser og kontrakter.
- Innkjøpstjenesten skal i samarbeid med Miljøenheten utarbeide standardiserte indikatorer for anbudskonkurranser og kontraktsoppfølging for miljøområdet.
- Innkjøpstjenesten skal i samarbeid med Miljøenheten lage måleindikatorer for å måle miljøeffekten av anskaffelser for varetransport.

[Les hele Trondheim kommunes anskaffelsesstrategi](#)

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi

Delmål 2: "Oslo kommunes anskaffelser skal gjøre Oslo grønnere"

- Kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning.
- Kommunen skal utvikle grønne leiekontrakter for kommunens leie av lokaler. Som en hovedregel skal lokalene tilfredsstillende lavenerginivå før 2020 og passivhusnivå eller tilsvarende fra 2020.
- Kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune, skal som en hovedregel ha nullutslippsteknologi.
- Kommunens egne nybygg skal som en hovedregel ha plussstandard.

[Les hele Oslo kommunes anskaffelsesstrategi](#)

Klimabudsjett for Hamar kommune 2019 – 2022

Fram mot 2030 skal Hamar kommune redusere sine klimagassutslipp med 40 %. Det vil si at klimagassutslippene må reduseres med ca. 5 % i året. I handlings- og økonomiplanen 2019-2022 er det beskrevet konkrete tiltak for å kutte utslippene fra kommuneorganisasjonen. Listen nedenfor viser noen av tiltakene.

Nr	Tiltak	Størrelsesorden på fotavtrykk	Anslått potensiell reduksjon	Kommunen totalt (KT) /Egen Virksomhet (EV)	Tidspunkt for gjennomføring
2	Mer miljøvennlig forbruk ved å stille krav til miljøsertifisering av leverandører av varer og tjenester, eller ved å stille andre relevante miljøkrav.	13 000 tonn	10 % = 1300 t	EV	Løpende arbeid, kompetansestyking i 2018/2019.
7	Etterspørre fossilfri anleggsdrift og grønn varedistribusjon/transport i kommunens prosjekter	5 000 tonn	20 % = 1000 t	EV	Etterspørres fossilfri byggeplass under bygging av Lunden skole. Skal jobbes med tilnærming til grønn varedistribusjon og transport i 2019.
15	Bytte ut bilparken med El og lavutslippskjøretøy	3 000 tonn	50 % = 1500 t	EV	Er under utskifting, skal ha kun fossilfrie person og varebiler i løpet av perioden. 66 kommunale biler vil være elbiler innen juni 2019. 96 til i løpet av 2021.

[Les hele Hamar kommunes klimabudsjett](#)

Strategisk plan: Klima og energi i Elverum kommune 2020 - 2024

Delmål 8.1 Innkjøp: Alle anskaffelser i kommunen legger grunn Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi*) sine standard krav og kriterier for miljø og sosialt ansvar (basisnivå). Sirkulære rutiner er innført ved innkjøp/bruk av varer.

*DFØ fra 1.9.2020

[Les hele Elverum kommunes strategiske plan: Klima og energi](#)

Interne rutiner og retningslinjer

Interne retningslinjer kan være en kombinasjon av flere tiltak for å styre behovsdekningen i mer miljøvennlig retning.

Dere kan begrense og endre forbruk ved å innføre rutiner for avrop eller bestilling på avtaler. Det har de gjort i Bergen kommune ved bestilling av leasing-biler. Hovedregelen er at brukerne skal bestille elbil og at fossildrevne biler må godkjennes særskilt.

Dere kan og få inn kontroll- og insentivmekanismer i leverandørens bestillingssystem. Et eksempel er å få togreiser i istedenfor flyreiser som inngangsside i bestillingssystemet for reiser.

Et annet eksempel er å sikre at produkter med lav miljøbelastning kommer først opp i bestillingssystemet til forbruksmateriell.

Dere kan også innføre interne rutiner som sikrer økt ombruk, oppgradering, reparasjon og redesign slik de har gjort på NTNU. De har et eget ombrukstorg og har også gjort instituttene direkte ansvarlig for pengebruk på møbler.

Østfold fylkeskommune har med bistand fra Klima Østfold opprettet en dynamisk innkjøpsordning for kjøp og leasing av kjøretøy. For å sikre fossilfrie kjøretøyinnkjøp er det laget en tilhørende [rutine som ansatte må følge når det skal anskaffes nye kjøretøy](#), for å sikre at det kun anskaffes fossilfrie kjøretøy så lenge det er mulig.

Eksempel på rutine kjøp av møbler

Rutine for innkjøp, bruk, videreformidling, ombruk og avhending av møbler som fremmer avfallsforebygging og sirkulær økonomi

Avfallshierarkiet	Behov for møbler
Revurder om innkjøp er nødvendig og forleng levetid	Er det behov for å kjøpe et nytt møbel eller finnes det møbler på lager eller i virksomheten som ikke benyttes?
Etterspør ombruk og reparasjon	Har virksomheten tilgang på brukte møbler gjennom avtale, gjenbrukssentral eller lignende?

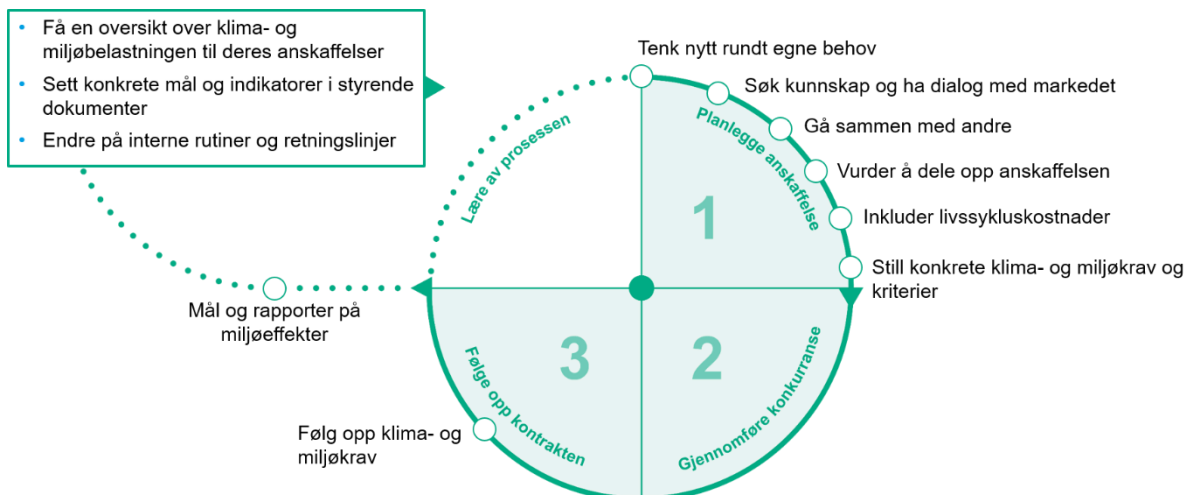

	Kan eksisterende møbler eller enkeltkomponenter repareres, oppgraderes og eller trekkes om?
Samarbeid om å dekke like behov	Finnes det muligheter for å dekke behovet gjennom å dele og/eller leie, for eksempel gjennom leie og deling av møblerte lokaler?
Gjenvinn materialer	Ved kjøp av nye møbler still krav eller bruk tildelingskriterier om at møblene skal inneholde gjenvunnet materiale og at møblene eller deler av møblene skal kunne materialgjenvinnes. Har dere eksisterende møbler med materialer som kan gjenvinnes?
Kjøp nye møbler designet for sirkulær økonomi	Dersom behovet kun kan dekkes ved å kjøp nye møbler still krav og/eller kriterier til: <ul style="list-style-type: none"> • høy kvalitet, slitestyrke, produktgaranti modul/redesign, oppgraderbarhet, reparerbarhet, tilgang og kostnad på reservedeler, vedlikehold og produktinformasjon. • gjenvunnet og/eller fornybare materialer, gode miljødeklarasjoner og fravær av skadelige kjemikalier. • ombruks- og gjenvinningsavtale fra leverandør.

Kilde: DFØ

Slik gjør du det i den enkelte anskaffelsen

- Du kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen, men hvilke og hvordan må vurderes konkret for hver enkelt anskaffelse.
- Alle krav og kriterier må være knyttet til leveransen.
- De [grunnleggende prinsippene](#) konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvbarehet og forholdsmessighet gjelder i alle offentlige anskaffelser over kr 100 000 eks.mva.
- Det er mulig å stille ambisiøse krav som også er forholdsmessige. Oslo kommunes krav til først fossilfrie, og så utslippsfrie byggeplasser, er et godt eksempel på det. Innkjøpere kan være med å utvikle leverandørmarkedet.
- Leverandørene bør få sjansen til å levere grønne løsninger der de finnes. Er det et etablert marked med grønne løsninger som dekker behovet, bør den offentlige innkjøpsmakten handle i dette markedet.
- Du må alltid veie kostnader og administrative byrder opp mot nytten og effekten ved å bruke krav og kriterier for å fremme klima- og miljø, både for oppdragsgiver og for leverandørene.

Bærekraftig offentlig anskaffelser er en prosess der offentlige oppdragsgivere tilfredsstiller deres behov for varer, tjenester, bygg og anlegg på en måte som gir effektiv bruk av ressurser gjennom hele livssyklusen. Bærekraftige anskaffelser gir verdi både til oppdragsgiver og samfunnet og samtidig reduserer skadelig miljøpåvirkning betydelig. Bærekraftig anskaffelser bør ta hensyn til klima- og miljø, sosiale og økonomiske konsekvensene av: design; materialbruk; produksjon og produksjonsmetoder; logistikk; leveringstjeneste; bruk; operasjonelle prosesser.

DFØ og Sustainable Development Goals indicator 12.7.1 - <https://www.oneplanetnetwork.org/resource/spp-index-methodology-sdg-indicator-1271>

Tenk nytt rundt egne behov

Det viktigste med enhver anskaffelse er at dere som virksomhet får dekket behovet på best mulig måte. Du må derfor ikke stille krav og kriterier som hindrer leverandørene i å levere inn sine mest klima- og miljøvennlige løsninger eller hindrer oppfyllelse av behov.

Sjekk:

- Hvilke føringer er det i virksomheten din? Sjekk miljømål, anskaffelsesstrategi, klimabudsjett og beskrivelse av rutiner og retningslinjer.
- Er det helt nødvendig med et nytt innkjøp?
- Kan behovet dekkes av ombruk, reparasjon og/eller samarbeid med andre med like behov?
- Finnes det mulighet for å leie og kan det redusere miljøbelastningen?

Hvis du må kjøpe nytt. Sjekk:

- Hvordan kan du sikre at dere ikke kjøper mer enn dere trenger?
- Hvordan kan dere forlenge levetiden til det dere kjøper?
- Kan dere bruke gjenvunnet eller gjenvinnbare materialer og/eller produkter?

Søk kunnskap og ha dialog med markedet

Som innkjøper kan du være med å utvikle leverandørmarkedet. Etterspørsel og krav fra innkjøpere fører til at produsenter og leverandører må produsere og kjøpe inn mer bærekraftige produkter. Når du etterspør noe som ikke finnes på markedet i dag, for eksempel et produkt med lavere klimabelastning eller lavere innhold av miljøgifter, vil produsentene med tiden endre produksjonen for å tilfredsstille markedet.

Vær tydelig på hvilke behov, ambisjoner og mål dere har, og utfordre leverandørene på hvordan de kan være med på å nå disse. Ta også opp aktuelle miljøkrav og -kriterier i dialogen.

Start tidlig og tenk langsiktig, også frem mot neste anskaffelse, slik at dere får med flest mulig leverandører. Dette er spesielt viktig om markedet ikke har gode grønne løsninger i dag.

Det er bare sammen vi kan nå målene.

Du har mange muligheter for å ha dialog med markedet. Du kan:

- aktivt søke råd hos leverandører, bransjeorganisasjoner eller forskningsmiljøer.
- ta imot råd fra eksterne som tar kontakt.
- delta på messer og andre fagsamlinger.
- inviter til møter og konferanser for å informere eller få innspill på kommende anskaffelser og behov. Send gjerne ut konkrete spørsmål til deltakerne på forhånd.
- invitere til en-til-en møter. Ofte vil leverandørene dele mer informasjon da.
- be om å få tilsendt skriftlig informasjon fra leverandørene

- legge hele eller deler av konkurransegrunnlaget ut på «høring» og invitere leverandørene til å komme med innspill.

Pass på at ingen leverandører får en konkurransefordel og at dere sikrer likebehandling og gjennomsiktighet. Det kan løses ved at du bruker kunngjøringsdatabasen Doffin når du inviterer og skriver referat av muntlig dialog. Så må du passe på at du ikke røper forretningshemmeligheter. Bruker du råd fra en leverandør må du passe på at de ikke får en urimelig konkurransefordel. Dette kan for eksempel være ved å sette lenger frist for å levere tilbud.

Les mer om [hvordan du kan ha dialog med markedet](#).

I [Kriterieveiviseren](#) finnes det klima- og miljøkrav og -kriterier du kan bruke inn i din anskaffelse. Dette er et hjelpemiddel for innkjøpere og miljørådgivere innenfor kategorier hvor mange offentlige virksomheter har lignende behov.

Informasjon det er relevant å hente inn

- Hva er de viktigste miljøbelastningene? Er det klimagassutslipp, forurensning til luft eller vann, ressursbruk, kjemikaliebruk eller annet?
- Hvor i livsløpet oppstår de største miljøbelastningene? Oppstår de i produksjonsfasen, i bruks- og driftsfasen eller ved avhending?
- Hva er kostnadene til å drift og vedlikehold av de ulike ytelsene på markedet? (livssyklus kostnader). Hvordan kan dette dokumenteres?
- Kan ytelsene repareres eller resirkuleres?
- Hvor går utviklingen og trender i markedet? Skjer det produktforbedringer eller innovasjon som vil skape miljøgevinster?
- Tenk langsiktig - hva er mulig på kort og lang sikt? Kan du bidra til å stimulere til utvikling ved å ta en del av risikoen selv?
- Hva vil være fordyrende krav?
- Hvilke krav du ikke bør stille slik at du ikke stenger for nye mer miljøvennlige løsninger?
- Hva er konkurransebegrensende krav?
- Hvordan kan dere åpne for nye eller andre metoder og løsninger for å oppfylle behovet?
- Hvordan kan leverandørene dokumentere miljøprestasjon?

Gjennomfør felles prosesser sammen med andre oppdragsgivere

Offentlige virksomheter har gjerne likelydende behov. I stedet for å kjøre hver deres, markedsdialog og anskaffelsesprosess, kan dere gå sammen om å utfordre leverandørene. Dette er spesielt viktig for å mobilisere leverandører til å levere grønne løsninger når dagens løsninger ikke dekker behovet til offentlig sektor. Når flere går sammen og etterspør grønne løsninger, gir det forutsigbarhet til markedet om hva offentlige innkjøpere ønsker å kjøpe inn. Da vil markedet lettere ta risikoen ved å utvikle grønne løsninger. [Utslippsfrie byggeplasser](#) og [utslippsfrie hurtigbåter](#) er gode eksempler på dette.

Både [Leverandørutviklingsprogrammet](#) og DFØ kan bidra inn i felles prosesser.

Still konkrete klima- og miljøkrav og -kriterier

Du kan ivareta klima og miljø på flere måter i et konkurransegrunnlag, både i kvalifikasjonskrav, funksjonelle krav, tildelingskriterier, og kontraktsvilkår. Krav og kriterier skal være så konkrete at det er mulig å verifisere dem og å følge dem opp. Det skal komme frem om det kreves dokumentasjon og hvilke krav som stilles til dokumentasjonen. For tildelingskriterier, skal det alltid kreves dokumentasjon.

Kvalifikasjonskrav	Spesifikasjoner		
	Kravspesifikasjon	Tildelingskriterium	Kontraktsvilkår
Minimumskrav som stilles til leverandører som ønsker å delta.	Krav som stilles til egenskapen ved varen/tjenesten som skal oppfylles.	Konkurranskriterier som tilbudene rangeres etter.	Krav som skal oppfylles av leverandøren eller ytelsen som blir levert gjennom kontraktperioden.
Skal være relevante og stå i forhold til leveransen. Sikrer at leverandøren er egnet til å gjennomføre kontraktsforpliktelsene.	Må ha tilknytning til leveransen. Skal stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi. Er det mange leverandører som kan levere bør det stilles som krav.	Må ha tilknytning til leveransen. Må bidra til meroppfyllelse av behov og formål. Skal være objektive. Skal være egnet til å skille tilbudene fra hverandre.	Må ha tilknytning til leveransen. Vær tydelig på frister, krav til rapportering og ha mulighet for stikkprøver/revisjon.
Eksempel: Leverandørens eller dens ansattes tidligere erfaring med prosjekter med tilsvarende miljømål.	Eksempel: Møbler som består av plast skal inneholde 10% gjenvunnet materiale.	Eksempel: Kjøretøy med nullutslippsteknologi vil premieres med ekstra poeng.	Eksempel: Kjøretøy som erstattes gjennom kontraktperioden skal ha høyeste tilgjengelig EURO-klasse.

Formål med anskaffelsen

I konkurransegrunnlaget beskriver du formålet med anskaffelsen og hvilket behov som skal dekkes. Det er viktig at leverandørene får en forståelse for hvilke miljømålsettinger dere har (for anskaffelsen), slik at de kan spisse tilbudene sine mot disse. I tillegg vil klima- og miljømålsettingene legge føringer for, og understøtte miljøkrav og -kriterier dere stiller til leveransen.

Kvalifikasjonskrav

Kvalifikasjonskrav er egnet til å sikre at leverandørene har nødvendig kompetanse, kapasitet, økonomisk soliditet og systemer for å innfri forpliktelsene i kontrakten.

For å sikre tilstrekkelig miljøkompetanse kan det for eksempel være aktuelt å stille krav til:

- leverandørens kvalitetssikringsrutiner for å minimere miljøbelastningen under gjennomføringen av kontrakten.
- at leverandøren angir de miljøledelsestiltakene han vil anvende under gjennomføringen av kontrakten.
- leverandørens miljøkompetanse, for eksempel som miljørådgiver.
- leverandørens eller dens ansatte tidligere erfaring med prosjekter med tilsvarende miljømål.
- at leverandøren har en viss andel miljøvennlig maskinpark.

Eksempel: Krav til rutiner for å forebygge matsvinn

Leverandøren skal ha rutiner for daglig sortering og veiing av matavfall. For sykehjem, barnehager og skoler/SFO/AKS er det tilstrekkelig å sortere og veie matavfallet i to perioder av en måned i løpet av året. Sentralkjøkken og kantiner skal sortere daglig.

Leverandøren skal ha et tydelig system for sortering, merking av avfallsdunker, samt tiltak for økt oppmerksomhet hos brukerne.

Rutinene skal inkludere måling av mengde og sammensetning av matsvinn minimum to ganger per år fra henholdsvis:

- Lager
- Tilberedning
- Servering (buffet eller ut til eks. møterom eller sykehjemsrom)
- Tallerkensvinn

For steder der det serveres flere måltider (som frokost, lunsj og middag) skal rutinene inneholde kartlegging for de ulike måltidene. Også matsvinn og matavfall i restavfallet skal sorteres i kartleggingen. Både manuell og automatisert måling godtas. Basert på kartleggingen skal årsaker til matsvinn analyseres.

Rutinene skal også omfatte målsetninger og tiltak.

Dokumentasjon av kravet:

Leverandøren skal levere inn sitt kvalitetssikringssystem som beskriver de overnevnte rutiner.

Leverandøren skal også senest ved kontraktsignering levere signert tilslutningserklæring til bransjeavtale om reduksjon av matsvinn. Det forutsettes at leverandøren bruker underleverandører som også har signert slik tilslutningserklæring ned til produsent/importør.

Kilde: [Kriterieveiviseren](#)

Kravspesifikasjon

Kravspesifikasjonen angir kravene dere stiller til det som skal anskaffes. Kravene kan utformes som tekniske spesifikasjoner som for eksempel «Kjøretøyene skal minimum tilfredsstillende Euro V standard». Du kan også beskrive mer åpent ved å angi hvilke behov løsningen skal tilfredsstillende. Da gir du leverandørene mer handlingsrom for nyteknisk. Dette kalles ytelses- og funksjonsspesifikasjoner. Eksempler på ytelses- og funksjonsspesifikasjoner er beskrivelser av:

- behov
- ønsket tilstand
- resultater som skal oppnås
- hvilken standard som skal være oppfylt
- krav til responstid, tilgjengelighet, sikkerhet eller soliditet.

For eksempel, dersom behovet er å redusere støynivået fra en motorvei, kan du formidle behovet som ønsket reduksjon i støynivå og ikke som et behov for en støyskjerm.

Har du hatt dialog med markedet og gjort et godt forarbeid, er det ofte mulig å stille konkrete, ambisiøse og realistiske klima- og miljøkrav. En klar fordel med dette er at du da kan oppnå den klima- og miljøeffekten du ønsker. I tillegg unngår du det som ofte kan være komplisert vekting av miljøegenskaper som tildelingskriterium.

Det kan være gull å finne i andres konkurransegrunnlag, men ikke kopier ukritisk uten å sjekke at det vil bidra til å dekke behovene dere har og er tilpasset markedet.

Eksempel: Nybygg – klimagassutslipp for utvalgte bygningsdeler (totalentreprise)

I prosjektgjennomføringen skal det etableres klimagassregnskap med alternative materialer/elementer for følgende bygningsdeler:

- bæresystem
- yttervegger
- dekker

Klimagassberegningene skal implementeres i prosjektstyringen, og skal brukes til å velge de mest klimavennlige alternativene. Det skal dokumenteres hvordan beregningene har påvirket det faktiske valget av materialer/elementer.

Beregninger for de alternative bygningsdelene skal legges frem i en rapport. Beregningene skal utføres for hele livssyklusen til alternativene, fra vugge til grav (modul A1-C4), i henhold til NS 3720 - Metode for klimagassberegninger for bygninger. Alternativene som sammenliknes skal ha samme funksjon.

Entreprenøren skal velge løsninger som forbedrer klimagassregnskapet, og dokumentere løsningene som velges.

Kilde: [Kriterieveiviseren](#)

Tildelingskriterier

Tildelingskriterier brukes der du ønsker å premiere tilbud som gir merverdi utover det du har stilt som krav. Tildelingskriterier er egnet der det ikke er tilstrekkelig konkurranse i markedet til å stille spesifikasjonen som et krav.

Tildelingskriterier skal gi merverdi for deg som oppdragsgiver og være egnet til å skille tilbudene fra hverandre. Du skal oppgi i anskaffelsesdokumentene hvordan leverandørene skal dokumentere oppfyllelse av tildelingskriteriene, da evalueringen av tildelingskriteriene skal være mulig å etterprøve. Du skal også angi hvilken vekt de skal ha under evalueringen. Det skal være forutsigbart for leverandørene hvordan du vil evaluere tilbudene.

Alle tildelingskriterier må være så konkrete at dere kan evaluere tilbudene og følge opp kriteriene i etterkant.

I [anskaffelsesforskriften § 7-9](#) er det anbefalt å vekte et miljøtildelingskriterium minimum 30 % og bestemmelsen sender et tydelig signal om at miljø er viktig. Hvor høyt dere skal vekte tildelingskriterier på miljø må vurderes konkret i den enkelte anskaffelse. Har du stilt miljøegenskapen som krav, må du vurdere hvor mye tildelingskriteriet bidrar til meroppfyllelse av behovet.

Der du kun angir miljøegenskapen som et tildelingskriterium, må du vurdere hvor høyt det skal vektes for ikke å bli trumfet av en lav pris. Husk at når du bruker kvalitative tildelingskriterier, kan du risikere at de ikke blir utslagsgivende i konkurransen dersom prisen er lav nok.

Dersom du etter dialog med markedet ser at det ikke er mulig å skille tilbudene fra hverandre ut fra et tildelingskriterium, vil bruk av tildelingskriterier ikke være egnet til å premiere det beste tilbudet på miljø. I et slikt tilfelle vil alle skåre like godt eller dårlig og bruken av tildelingskriteriet vil forrykke balansen i vektingen dere har planlagt for. Det er da bedre å spesifisere miljøegenskapen som et krav, eventuelt som et kontraktsvilkår.

Eksempel: Standard klima- og miljøkrav til transport for Oslo kommunes vare- og tjenesteanskaffelser

[...] Tildelingskriterium «Miljø» kan romme mer enn utslipp fra transport. Det kan også være hensiktsmessig å stille miljøkrav til produkter, materialer, råvarer, verktøy eller andre forhold ved tilvirknings-, bruks- eller avhendingsfase for det som skal anskaffes. Transportvolumet varierer svært mye i omfang og karakter i kommunens kontrakter. For transporttjenester vil valg av kjøretøy ofte ha størst betydning for utslipp. For vareanskaffelser kan de største klimagassutslippene eller den største miljøbelastningen også være knyttet til selve produktet. For transporttjenester som er av samfunnskritisk karakter, som for eksempel avfallsinnsamling og snømåking, er det svært viktig at en høy miljøvekting ikke går på bekostning av kvalitetskriterier og gjennomføringsevnen til leverandørene.

Det anbefales at tildelingskriterium «Miljø» vektet minimum 30 %. Transport som underkriterium skal ikke utgjøre mindre enn 15 % av den totale vekten. Hvis minimumskrav om nullutslipps- og biogasskjøretøy benyttes, bortfaller krav om at transport benyttes som tildelingskriterium.

Det er to underkriterier for transport som kan være relevante i evalueringen:

- Klimavennlige kjøretøy
- Ruteoptimalisering

1. Klimavennlige kjøretøy

I evalueringen får Leverandøren uttelling for å fa i bruk klimavennlige kjøretøy [og/eller elsykler] i kontraktperioden. Se «Vedlegg xx. «Liste over kjøretøy» for utfyllende informasjon.

Tildelingskriteriet retter seg mot de kjøretøyene og drivstofftypene som leverandørene skal bruke i kontraktperioden. Tekst i klamme skal inkluderes for vareanskaffelser og eventuelle andre anskaffelser hvor det er mulig å levere varer med elsykler. Kjøretøy vil gis uttelling etter hvilke drivstoffteknologier som tas i bruk i følgende prioritert rekkefølge:

1. Batterielektrisk og hydrogen
2. Biogass
3. Øvrig biodrivstoff [...]

2. Ruteoptimalisering

I evalueringen får Leverandøren uttelling for å planlegge og optimalisere transporten i kontraktperioden. Leverandøren skal legge ved en beskrivelse som inneholder.

- *Redegjørelse for hvilke systemer og rutiner/ansvarsforhold Leverandøren og/eller underleverandøren har for ruteoptimalisering.*
- *Hvilke inndata som benyttes i systemene og hvordan systemene brukes til å forbedre miljøprestasjon ved å velge optimale løsninger under drift og hvordan systemene muliggjør ytterligere forbedring i planlegging av ruter. Dette kan for eksempel skje gjennom å redusere transportbehov ved å velge optimale ruter, øke prosentvis utnyttelse av volumet (fyllingsgraden/godsmengde) i kjøretøy, forbedre driftsmønster/kjøreadferd eller andre tiltak som har positiv virkning. [...]*

[Les resten av Oslo kommunes standard klima- og miljøkrav for transport i vare- og tjenesteanskaffelser.](#)

Kontraktsvilkår

Kontraktsvilkår er egnet når leverandørene ikke kan oppfylle miljøegenskapen ennå og det er viktig for din virksomhets behov og miljømålsetting at miljøegenskapen blir oppfylt på sikt. Slike endringer i kontrakten er lovlig under forutsetning av at de kommer frem av anskaffelsesdokumentene. Da er det forutsigbart for leverandøren hva de forplikter seg til.

Det kan for eksempel være et kontraktsvilkår om at:

- Leverandøren skal utarbeide rutiner og tiltak for å ivareta miljømålsettinger eller en gradvis økning i miljøprestasjon.
- Leverandøren forplikter seg til å ha systemer eller kvalitetssikringsrutiner på plass.
- Alle sjåførere har tatt kurs i for eksempel «økonomisk kjøring».
- Leverandøren skal tilby en høyere andel økologiske produkter på avtalen over tid.

Husk å sett en frist for når kontraktsvilkåret skal være oppfylt i anskaffelsesdokumentene og eventuelt senest ved kontraktsignering.

Kontraktsvilkår kan også ta høyde for ny teknologi i løpet av kontraktsperioden. For eksempel kan du stille krav om at kjøretøyene skal byttes ut til mer miljøvennlig teknologi enten ved kontraktoppstart eller i løpet av kontraktsperioden.

Et slikt kontraktsvilkår kan ha en ikke ubetydelig merkostnad for leverandørene, slik at du må forvente en høyere pris. Du må derfor nøye vurdere om slike fordyrende vilkår er forholdsmessige og om de ivaretar behovet og de miljømålsettinger virksomheten har.

Endringsklausuler er kun egnet ved kontrakter av en viss varighet. Det er en forutsetning at leverandøren rekker å gjennomføre endringen slik at den får betydning for denne leveransen. Hvis den først får betydning for neste konkurranse, vil det være et ulovlig kontraktsvilkår. Kontraktsvilkårene må være forholdsmessige og knyttet til leveransen.

Eksempel: Bruk av insentiver og sanksjoner i kontrakt - Statens vegvesen

I kontrakten kan du sørge for egnede sanksjoner ved eventuelle brudd. Eksempler på sanksjoner er retting, prisavslag, bøter (malus), erstatning og heving. Du kan også innføre en incentivordning, som gir leverandøren positiv uttelling dersom de leverer bedre på klima og miljø enn det kontrakten krever.

I Statens vegvesen innfører de klimabonus i kontrakter høyere enn 51 millioner kroner. Hvis klimaregnskapet viser bedre tall enn klimabudsjetten, får entreprenøren en ekstra klimabonus. Leverer entreprenøren et dårligere klimaresultat enn budsjettet får de et klimatrekk. I kroner og øre legger Vegvesenet opp til en bonus på 10 prosent av klimaresultatet. For en kontrakt på 100 millioner kroner, og et klimagassresultat som er 20 prosent bedre enn klimabudsjettet til byggherren, vil entreprenøren få utbetalt en bonus på to millioner kroner. ($0,1 \times 100.000.000 \times 0,2 = 2.000.000$ kroner).

[Les mer om klimabonus i Statens vegvesen](#)

Kombiner krav og kriterier

Oppdragsgiver kan gjerne kombinere krav og kriterier.

- Du må alltid stille forholdsmessige og relevante kvalifikasjonskrav og spesifikasjoner.
- Er det mange leverandører som kan oppfylle miljøegenskapene bruk de som spesifikasjonskrav.
- Er det få som kan oppfylle miljøegenskapene, bruk mindre krevende klima- og miljøkrav og premier tilbudene som kan levere utover dette ved å bruke miljøegenskapene som tildelingskriterium.
- Har du en anskaffelse over flere år, kan du stille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen og ytterligere prestasjon som kontraktsvilkår for å få til en endring i kontraktsperioden.
- Du kan ikke stille høyere kvalifikasjonskrav enn det som er nødvendig for å gjennomføre kontrakten. For å sikre at du blir tilbudt riktige kvalifisert personell, kan du kombinere kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier, men du må passe på at vurderingstemaene er forskjellige.

Vurder å dele opp anskaffelsen i delkontrakter

For beløpsmessig store anskaffelser (over EØS terskelverdien) plikter du å vurdere om anskaffelsen skal deles i flere kontrakter. Uansett størrelse, bør du vurdere om anskaffelsen er egnet for å dele opp i flere kontrakter og om deling bidrar til bedre konkurranse. Ved å dele opp anskaffelsen i delkontrakter kan du bidra til å opprettholde konkurransen på sikt og i tillegg legge til rette for at mindre leverandører kan delta i den konkrete anskaffelsen. Mange mindre leverandører kan ha spisskompetanse på ny teknologi og kan også være de som gir de beste miljøvennlige løsningsforslagene.

Det er ikke tillatt å stille krav til lokalprodusert mat, eller at maten skal være produsert i Norge. Ved å dele opp anskaffelsen, legger du til rette for at lokale leverandører av enkeltprodukt kan levere tilbud på disse produktene.

Inkluder livssyklus kostnader

Det offentlige er pålagt å ta hensyn til livssyklus kostnader ved sine anskaffelser. Innkjøpskostnaden utgjør gjerne en mindre del av det totale kostnadsbildet. Hvis du inkluderer kostnader til hele livssyklusen, vil det ofte være hva som er billigst og best for miljøet på lang sikt. For eksempel: Jo mer vedlikeholdsfritt produktet, bygget eller anlegget er, eller hvor mindre ytelsen krever av energibruk, drivstoff, oppgradering og reparasjoner, jo billigere blir driften. Alle kostnader må kunne tallfestes og etterprøves.

Livssyklus defineres som:

Alle faser i hele varens, tjenestens eller bygge- og anleggsarbeidets levetid fra anskaffelsen av råvarer eller opparbeidingen av ressurser, til avhendingen, kasseringen eller opphøret. Dette inkluderer blant annet forskning og utvikling, produksjon, handel, transport, bruk og vedlikehold.

[§ 4-5 Forskrift om offentlige anskaffelser](#)

Slik kan du ta hensyn til livssyklus kostnader i anskaffelsene:

Du kan for eksempel stille krav til:

- Vedlikeholdsfrie materialer
- At ytelsen kan repareres
- At bygget enkelt kan tilrettelegges for endret bruk (for eksempel ved flyttbare vegger ol)
- At det ikke brukes mer enn en viss mengde kWt pr døgn ved en viss temperatur
- At det ikke brukes mer enn en viss mengde drivstoff pr kjørte kilometer

Som tildelingskriterium kan du i tillegg legge vekt på:

- Punktene over kan alternativt brukes som tildelingskriterier.
- Reelle kostnader ved bruk. Du kan for eksempel be leverandøren angi drivstofforbruk og/ eller energibruk for så å gange med det antall km du forventer at kjøretøyet skal kjøre eller hvor mange timer maskinen skal være virksom. Dine estimer, beregninger og dokumentasjon må angis i anskaffelsesdokumentene.
- Kostnader ved livssyklusens slutt, for eksempel kostnader for å bli kvitt produktet.
- Miljøkostnader som for eksempel klimatiltakskostnader og utslipp av klimagasser. Dette forutsetter at du angir en objektiv metode for hvordan disse skal beregnes.

Eksempel: CO2 vektning i asfaltkontrakter

CO2-utslipp en avgjørende rolle for hvilken entreprenør som vinner anbudet om asfaltkontraktene til Statens vegvesen Midt-Norge. I utlysningen av de to asfaltkontraktene for riksveger i Møre og Romsdal og nord i Trøndelag var det ved evaluering av pris lagt vekt på livssyklus kostnader ved å legge vekt på utslipp av CO2. Alle tilbydere ble bedt om å legge ved miljødeklarasjonene (EPD) for sitt tilbud som grunnlag for prising av utslipp.

Livssyklus kostnadene beregnes ved at tilbudsprisen gis et påslag ut fra mengde utslipp av CO2.

Tilbyder med lavest samlet CO2-utslipp får ingen påslag i tilbudsprisen.

For de øvrige tilbyderne beregnes differansen i utslipp mellom deres tilbud og tilbudet med laveste utslipp. Denne differansen prissettes med 5 kroner/kilo CO2. Påslaget vil altså bli differansen gitt i kilo CO2 multiplisert med 5 kroner/kilo.

[Les mer om Statens vegvesens CO2 vektning i asfaltkontrakter](#)

[Lær mer om livssyklus kostnader \(LCC\) i bygg og anlegg.](#)

Slik bruker du miljømerker, miljødeklarasjoner og miljøledelsessystem

Vi skiller mellom miljømerker som forvaltes av uavhengige tredjeparter (som Svanemerket, EU-Blomsten og Blauwe Engel) og som er tilgjengelig for alle parter og merker som er opprettet og styres av industrien selv.

- **Miljømerker som kilde.** Du kan bruke underliggende merkekrav til et tredjepartssertifisert miljømerke (som Svanemerket) som kravspesifikasjon, tildelingskriterium eller kontraktsvilkår.
- **Miljømerker som dokumentasjon.** Tredjepartssertifiserte miljømerker kan brukes av leverandøren for å dokumentere at ytelsen de tilbyr oppfyller de spesifikasjoner du har stilt. Leverandøren har rett til å levere inn også annen dokumentasjon som viser at miljøkravet og/eller -kriteriet er oppfylt.
- **Miljømerker som krav i seg selv.** Du kan stille krav om at produktet eller tjenesten er tredjepartssertifisert med et miljømerke som for eksempel Svanemerket, og dette er en spesialregel. For å kreve et miljømerke må miljømerke oppfylle vilkårene i anskaffelsesforskriften (FOA §15-3). Du plikter å godta at leverandører har sertifisert ytelsene sine med et tilsvarende miljømerke. Svanemerket er utviklet i henhold til ISO 14024, tilsvarende merker utviklet i henhold til denne standarden vil ivareta de samme vesentlige miljøbelastningene ved en spesifikk ytelse, slik at de kan vurderes som tilsvarende. Før du krever et miljømerke som krav må du sjekke at produktene/tjenestene som er miljømerket dekker behovet ditt.

Miljødeklarasjoner - Environmental Product Declaration (EPD)

Environmental Product Declaration (EPD) er en tredjepartssertifisering som gir en objektiv beskrivelse av miljøegenskapene til en komponent, et ferdig produkt eller en tjeneste, på en standardisert måte. EPD-er utvikles i henhold til ISO standard 14025 og baserer seg på livsløpsanalyse som sikrer at miljøinformasjon innen en produktkategori lar seg sammenlikne på tvers av produkter. I Norge brukes EPD-er primært innen byggevarer, men også i møbelbransjen og enkelte andre bransjer.

Du kan enten bruke opplysningene i en EPD som utgangspunkt for formulering av krav og/eller kriterier. Eller du kan bruke EPDer som dokumentasjon på oppfyllelse klima- og miljøkrav og/eller -kriterier. Du må da sjekke de konkrete verdiene i den tilbudte EPDen for å verifisere om kravene er oppfylt og hvor godt tilbudet skårer på eventuelle tildelingskriterier.

Sammenligning 3. parts sertifiserte miljømerker og EPDer

Du kan bruke både miljømerker og miljødeklarasjoner som dokumentasjon på oppfyllelse av krav og/eller kriterier. Et miljømerke som Svanemerket viser at ytelsen oppfyller visse krav, men ikke hvor godt det oppfyller. En EPD er en objektiv beskrivelse av egenskapene og kan vise både utmerkede, gode og mindre gode verdier. Opplysningene i en EPD egner seg derfor godt til å sjekke om visse krav er oppfylt, men også til å rangere tilbudene i henhold til hvor godt de oppfyller miljøtildelingskriteriene.

Miljøledelsessystemer eller -standarder

Du kan stille som kvalifikasjonskrav at leverandøren har kvalitetssikringsrutiner eller miljøledelsesrutiner, dersom det er relevant for gjennomføringen av kontrakten. Hovedregelen er at du kan kreve at leverandøren angir hvilke miljøledelsesrutiner eller -iltak han vil anvende under utføringen av kontrakten.

Du kan også kreve at leverandøren har et tredjeparts sertifisert miljøledelsessystem eller -standard dersom det er et forholdsmessig krav. Dette er en spesialregel.

Dersom du krever et 3. parts sertifisert miljøledelsessystem eller -standard, er det viktig at du:

- først sjekker om det er tilstrekkelig antall leverandører som har et slikt 3. parts sertifisert system eller -standard, eller om det er andre måter leverandøren kan dokumentere oppfyllelse av miljøledelsestiltak.
- vurderer om det er relevant og forholdsmessig for å sikre at leverandøren kan gjennomføre kontrakten.
- stiller kravet med henvisning til EMAS (EU-ordningen for miljøstyring og miljørevisjon), ISO14001 og/eller Miljøfyrtårn.

Miljøfyrtårn stiller også bransjespesifikke krav til virksomheter som søker om sertifisering og miljøledelsessystemet kan brukes som dokumentasjon på oppfyllelse av underliggende krav.

[Les mer om bruk av miljømerker og miljøledelsesstandarder](#)

Følg opp kontrakten og leveransen

Leverandøren har vunnet konkurransen basert på dine krav- og kriterier i anskaffelsen og du plikter derfor å følge opp dette.

Ved å følge opp kontrakten sikrer du at:

- Behovet og formålet med anskaffelsen blir oppfylt.
- Leverandøren har vunnet på riktige premisser.
- Du oppfattes som en profesjonell aktør.
- Kontrakten ikke blir vesentlig endret, ved for eksempel at ytelsen leveres på en annen måte, med en annen kvalitet eller til et annet tidspunkt. Slike endringer kan fort medføre en «vesentlig endring» som igjen innebærer at kontrakten kan bli vurdert som en ulovlig direkte anskaffelse og at kontrakten skulle vært kunngjort igjen med de aktuelle endringene.

[Les mer om kontraktsoppfølging og evaluering av leveransen for varer og tjenester](#)

I hvilke anskaffelser bør du tenke på klima- og miljø?

Det fremgår ikke av regelverket hvilken miljøpåvirkning eller hvilke klimavennlige løsninger som skal vektlegges i hver enkelt anskaffelse. Dette fremkommer i noen tilfeller av særlovgivningen for eksempel for energi og miljøkrav ved kjøretøyanskaffelser, byggevareregelverk eller forurensningsloven som blant annet regulerer bruk av farlige stoffer.

Skadelig miljøpåvirkning inkluderer klimagassutslipp, luftforurensning, miljøgifter, spredning av mikroplast, tap av arter og naturmangfold, avskoging, press på ikke-fornybare ressurser, og støy.. Dette er ikke en uttømmende liste, men illustrerer bredden av hva som kan utgjøre skadelig miljøpåvirkning. Når klimaet endrer seg, må vi jobbe med å forstå konsekvensene og sette i gang tiltak for å hindre og redusere skade. Samtidig må vi utnytte mulighetene endringene gir oss. Dette kalles klimatilpasning. Som hovedregel er det relevant å stille klima- og miljøkrav og/eller kriterier i anskaffelser av:

Transport

Bygg og anlegg

Mat og måltidstjenester

Produkter som inneholder plast og miljøgifter

IKT/elektronikk

Batterier

Møbler

Tekstil

Avfall, avløp og gjenvinning

Med begrensede ressurser må offentlige virksomheter prioritere hvilke anskaffelser de skal stille de mest ambisiøse kravene til klima- og miljø. Disse fem vurderingene kan være til hjelp for hvilke anskaffelser som skal prioriteres.

Hvilken miljøpåvirkning har produktet eller tjenesten og/eller hvilken miljøforbedring kan oppnås?

Er dette en budsjettmessig stor anskaffelse og/eller langvarig kontrakt?

Hvilket potensial har denne anskaffelsen til å påvirke markedet?

Hva er kostnadskonsekvensene av krav(ene) og kriteriet(ne)?

Finnes det miljøvennlige alternativer i markedet og/eller tilgjengelige kriteriesett?

Vi vet at det er et stort behov for mer veiledning og verktøy både på hvilke anskaffelser som skal prioriteres og hvordan måle effekt av det dere gjør. Dette er et prioritert område for oss i DFØ fremover. Vi har laget effektkalkulator på [personbiler](#) og [varebiler](#). Og vi jobber med utviklingen av effektkalkulatorer på matsvinn og klimasmart meny og bruk av ulike byggematerialer. Disse kommer i løpet av våren 2021.

Fremme klimavennlige løsninger og sirkulær økonomi

Det skjer for tiden en rivende utvikling innen miljøteknologi og her kan offentlige virksomheter være med å drive utviklingen gjennom å utfordre markedet til å levere mer miljøvennlige løsninger. Å fremme klimavennlige løsninger handler ofte om å velge løsninger som er nye på markedet og om å legge til rette for innovasjon.

[Miljødirektoratet har laget en liste over hvor det er relevant at kommunens og fylkeskommuner i større grad etterspør klimavennlige løsninger](#), som kan bidra til å kutte Norges klimagassutslipp innen 2030. Denne listen vil også være relevant for mange statlige virksomheter.

- Anskaffe nullutslippskjøretøy til egen bruk
- Etterspørre nullutslipp, samlast og ruteeffektivisering ved vare- og tjenesteleveranser
- Etterspørre nullutslipp- eller lavutslippsløsninger i kollektivtransport, fylkeskommunen
- Gjøre egne fartøy og innkjøpte tjenester utslippsfrie, evt. fossilfrie på kort sikt
- Fylkeskommunen har spesielt ansvar for å få nullutslipp i hurtigbåter og ferger, oftest gjennom innkjøp av tjenester. Samordne offentlig etterspørsel til skipsbransjen, og gjerne invitere andre etterspørrere med.
- Etterspørre utslippsfrie og lavutslippsløsninger i byggetjenester
- Etterspørre utslippsfrie og lavutslippsløsninger i driftstjenester og i egen maskinpark
- Økt bruk av krav og kriterier i offentlige mat- og drikkeanskaffelser
- Matsvinntiltak i egen drift og i innkjøpte tjenester,
- Etterspørre gjenbruksplast i artikler
- Kreve utslippsfri midlertidig oppvarming og tørking på bygge- og anleggsplasser

I utredningen [Nullutslippstransport i offentlige leveranser](#) vurderer DFØ og Miljødirektoratet hvor det er hensiktsmessig å stille krav om nullutslippstransport i leveranser av varer og tjenester til det offentlige.

Merkostnader og finansiell støtte

Klima- og miljøkrav har ofte ikke en merkostnad. Noen tiltak, som reduksjon av matsvinn, færre reiser, mer energieffektive bygg, ombruk av møbler og lignende kan også være kostnadsbesparende. Men der det er behov for ny teknologi og helt nye løsninger kan det være høyere investeringskostnader. Det er flere virkemiddelaktører som tilbyr økonomisk støtte til grønne anskaffelser. Støtte til leverandører fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova er lovlig statsstøtte. Ved statsstøtte er det et absolutt krav at støtten må være utløsende for at tiltaket blir gjennomført. Oppdragsgiver (eller leverandør ved tjenesteanskaffelse) må altså ha fått tilsagn om støtte før anbud lyses ut eller bindende tilbud gis.

Miljødirektoratet	<p>Miljødirektoratets Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil kutte utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet.</p> <p>Miljødirektoratet gir også tilskudd til kommuner og fylkeskommuner til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.</p>
Enova	<p>Enova kan dekke deler av merkostnaden ved å velge mer energi- og klimavennlige løsninger. Investeringsstøtten bidrar til å realisere prosjekter innenfor alle sektorer i privat næringsliv og offentlige virksomheter, som for eksempel industri, landtransport, maritim transport og bygg og eiendom.</p> <p>PILOT-E er et finansieringstilbud til norsk næringsliv, etablert av Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova. Målet med ordningen er at helt nye produkter og tjenester innen miljøvennlig energiteknologi skal bli raskere utviklet og tatt i bruk for å bidra til utslippskutt både i Norge og internasjonalt.</p>
Innovasjon Norge	<p>Innovasjon Norge gir støtte til offentlig-private innovasjonspartnerskap som har mål om å løse samfunnsutfordringer. De forvalter også Miljøteknologiordningen som gir tilskudd til norske bedrifter til utvikling, pilot og demonstrasjon av ny miljøteknologi.</p> <p>Forskningsrådet og Innovasjon Norge forvalter Pilot-T-ordningen. Pilot-T gir støtte til nye løsninger i skjæringsfeltet mellom mobilitet og IKT.</p>
Norges forskningsråd	<p>Forskningsrådet gir også støtte til innovasjonsprosjekt i offentlig sektor og førkommersielle anskaffelser.</p> <p>Grønn plattform er en ny satsing som gir bedrifter og forskningsinstitutter midler til forsknings- og innovasjonsdrevet grønn vekst. Hensikten er å skape grønne jobber, et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv og en mer bærekraftig fremtid. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva forvalter midlene.</p>
Regionalforvaltning	<p>Regionalforvaltning.no kan brukes av offentlige aktører til tilskuddsforvaltning, og er spesielt tilrettelagt for oppgaver og saksbehandling innen regional utvikling.</p>